

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

ניצבים - תשס"א - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

קרקע לשמיטת כספים, ועייכ נקשר שמיטת כספים לקרקע. אבל אמרו חז"ל ותקנו רבנן דתשמיט זכר לשביעית. ראה הלל שנמנעו העם מלהלוות עמד ותיקן פרוזבול.

והפוסקים נחלקו כי הפשט, התקנה היא על הארץ ועל חז"ל כי גם בזמן הבית היה חוב זה של שמיטת כספים שהוא חוב הגוף חל על הארץ ועל חז"ל.

שמיטת כספים בחז"ל

שיטת הרמב"ם: וז"ל הרמב"ם פ"ט מהלכות שמיטה הלכה ב': "אין שמיטת כספים נוהגת מן התורה אלא בזמן שהיובל נוהג עין שם רש"י ותוס' אם נהג היובל מהתורה בבית שני שיש שם שמיטת קרקע שהרי ישוב הקרקע לבעליו בלא כסף. ודבר זה קבלה הוא, אמרו חכמים בזמן שאתה משמיט קרקע אתה משמיט כספים בכל מקום בין בארץ ובין בחז"ל, ובזמן שאין שם שמיטת קרקע אין אתה משמיט כספים בשביעית אפי' בארץ. ושם בהלכה ג' ממשיך ומדברי סופרים שתהא שמיטת כספים נוהגת בזמן הזה בכל מקום ואע"פ שאין היובל נוהג, כדי שלא תשתכח תורת שמיטת הכספים מישראל", עכ"ל הרמב"ם. היינו, שפשט הדין הוא לחייב מהתורה שמיטת כספים בשביעית בכל מקום בעולם, אבל מאחר ויש "קבלה" היינו ההיקש של רבי אין חיוב בשמיטת כספים אם אין היובל נוהג. דבר שני מלמד אותנו הרמב"ם, שתקנו "מדברנן" לקיים שמיטת כספים בכל מקום בעולם.

שיטת רבא: ובמסכת גיטין ל"ו ע"ב יש תירוץ נוסף של רבא "הפקר ב"ד הפקר". יש מפרשים שלדעת רבא אפי' אם נפסוק כמו רבנן החולקים על רבי ואין להם היקש לפטור שמיטת כספים ושמיטה נוהגת בכל העולם מהתורה אפי' בזמן הזה. אע"פ פרוזבול מפיקע מחיוב זה כי יש כוח בידי חכמים להפקיר ממונו של הלווה וחייב לשלם אם המלווה עשה פרוזבול. יש שמפרשים, שרבא בתירוץ בא רק להסביר כיצד חכמים בזמן הזה תיקנו דיני שמיטת כספים ומחייבים את המלווה לשמט חוב, ונמצא הלווה לא משלם מה שחייב לשלם כלשון רש"י שם "ונמצא הלווה גזלן על פיהם". ולפיכך גם רבא סובר שבזמן הזה פוסקים כדעת רבי שאין שמיטת כספים מהתורה רק מדברנן.

שיטת הרז"ה: הרז"ה ועוד פוסקים הרשומים בבאר הגולה חו"מ סי' ס"ז אות ג', וכן הגאון ס"ק ה', כתב שבחז"ל אין שמיטת כספים נוהגת רק מדרכי החסידות עיני לתומים שהארץ לחלוק עליו. סיכום: הבא"ח פרשת כי תבוא אות כ"ו מביא את שלוש השיטות: שיטת הרז"ה הנ"ל, ושיטת הרמב"ם על מסכת גיטין שם שמיטת כספים נוהגת היום מן התורה בארץ ובחז"ל, ופוסק כמו רבנן החולקים על רבי. ושיטת רמב"ם וש"י וכלשונו "וכן כתבו רוב הפוסקים". והביא את דברי התומים על השו"ע הנ"ל שהארץ וכתב אפי' לפוסקים כרז"ה היו צריכים לעשות פרוזבול "ובאמת רבו עליו חכמי הדור וממש רובם ככולם קיימו וקיבלו כפשט הגמרא דנוהגת בזמן הזה מדברי סופרים".

המתעלם מצדקה ומהלוואה כאילו עובד ע"ז

בפרשת שמיטת כספים כתוב דברים ט"ו ט' 'השֹׁמֵר לָךְ פֶּן יִהְיֶה דָבָר עִם לְבָבְךָ לְגַלְעַל לְאִמֵּר קִרְבָּה שְׁנַת הַשְּׂמִיטָה וְרָעָה יַעֲיִן בְּאַחֶיךָ הָאֲבוֹנִים וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עֲלֶיךָ אֵל ה' וְהָיָה בְּךָ חֲטָא'. על פסוק זה חרד מאוד הלל הזקן ועליו הסתמך להתקין את תקנתו. וצריך להבין מה כל כך חמור בעיניו זה של שמיטת כספים עד כדי שהתורה קוראת לזה 'פן יהיה דבר עם לבבך בליעל! דהיינו, "בלי עול", "כופר", אפשר להבין את הדברים על פי הגמ' ב"ב בתרא י"א שמביאה מעשה עם רב פפא בהקשר לפסוק הזה. "רב פפא הוה סליק בדרגא, אישתמיט כרעיה בעי למיפיל" כלומר, שהיה עולה במדרגות שככל הנראה היו עשויות מעץ או מברזל כמו פעם, ובשעה שדרך על אחת המדרגות נשברה וכמעט נפל, עד שהצליח להתייצב ולא נפל. "אמר, השתא כן איחייב מאן דסני לן, כמחללי שבתות וכעובדי עבודת כוכבים. וביאר רש"י "השתא כן - אם נפלת, איחייב מאן דסני לן - כאדם שתולה קללתו בחבירו. מחללי שבת ועובדי עבודת כוכבים - בסקילה

השיעור לעילוי נשמת : מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : ניצבים

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"א.

פרוזבול ומוסף ר"ה

מתי עושים פרוזבול?

אנחנו נמצאים עכשו במוצאי שביעית. גם לאותם שעשו פרוזבול לחומרא בתחילת שביעית, כסברת הרא"ש וש"י ר' זלמן, עכ"ז, צריכים שוב לעשות פרוזבול עד ערב ראש השנה בשקיעה. למעשה אפשר לעשות פרוזבול גם קודם, ובלבד שאח"כ לא ילווה ולא יכניס כסף לבנק. אמנם החנוונים שמוכרים בגדים וכלים גם בערב ראש השנה ונותנים אשראי לכל מה שקנו מהם, צריכים לעשות פרוזבול אחרי סגירת החנויות כפי שיבואר לקמן. היום כמעט ואין אדם שלא צריך לעשות פרוזבול, וגם אין שום רשות עירונית, ציבורית, ממלכתית, שלא צריכה לעשות פרוזבול כפי שנראה בסמוך. למעשה יכול החנוני לעשות פרוזבול יום קודם ער"ה, ולומר לכל קונה בער"ה שתאריך הפירעון הוא לא בער"ה אלא אחרי ר"ה של ה'תשס"ב. ובמקרה כזה 'שביעית' לא משמטת חוב כזה.

הסיבה לפרוזבול

המשנה גיטין ל"ד ע"ב אומרת "והלל התקין פרוזבול, מפני תיקון העולם". הלל חי בתקופת בית שני, ויש מחלוקת האם עיקר תקנתו היתה בשביל תקופתו בזמן הבית, או שמא עיקר תקנתו היתה רק לאחר שיחרב הבית, כיון שידע שעתיד הבית להחרב ועל סמך זה הכין להם פרוזבול עין רש"י ותוס' שם. והגמ' אומרת על דבריו שם ל"ו ע"א "נתן התם: פרוזבול אינו משמט, זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן, שראה את העם שנמנעו מלהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה דברים ט"ו 'השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל' וגו', עמד והתקין פרוזבול. וזה הוא גופו של פרוזבול, מוסריני לכן פלוני דייגין שבמקום פלוני, שכל חוב שיש לי אצל פלוני שאגבנו כל זמן שארצה, והדיינים חותמים למטה או העדיים".

שמיטת כספים מצוות הגוף היא ואע"פ קשורה לשמיטת קרקע רש"י כתב שם על דין הפרוזבול וז"ל "והתקין הלל - דלא תשמיט ועקר דבר מן התורה". כלומר שיש בעצם תקנת הלל עקירת דבר מן התורה. ועל כך שואלת הגמ' שאלה קשה: "ומי איכא מיד, דמדאורייתא משמטא שביעית, והתקין הלל דלא משמטא" כלומר, כיצד יתכן שתקנה דרבנן עוקרת דין דאורייתא, שמדאורייתא צריך לשמט, ובאו רבנן ועקפו את דין התורה? והגמ' מתרצת: "אמר אביי, בשביעית בזמן הזה, ורבי היא. דתניא, רבי אומר, דברים ט"ו 'וזה דבר השמיטה שמוט' - בשתי שמיטות הכתוב מדבר, אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים, בזמן שאתה משמט קרקע - אתה משמט כספים, בזמן שאי אתה משמט קרקע - אי אתה משמט כספים". הביאור הוא שיש מצוות שתלויות בארץ, כגון מעשר ותרומות ושמיטת קרקע.

ויש מצוות שחלות על גופו של האדם ללא קשר למצוות הארץ, כגון: ציצית, שבת, תפילין. ואדם מישראל חייב לקיים בכל העולם כולו, וכך היא מצות שמיטת כספים. אמנם דרשו חכמים שיש קשר בין מצות שמיטת כספים לשמיטת קרקעות. אע"פ שעל עיקר המצוה הגמ' אומרת בקידושין דף ל"ח ע"ב מפורש, וכך כתב רש"י שהיא מצות הגוף וז"ל "אי אתה משמט כספים - ואף על פי שהשמטת כספים חובת הגוף היא ואינה תלויה בארץ, ילפינן בהיקשא דלא נהגא", ומכיון שיש פסוק שכתוב בו שתי פעמים שמיטה לומר שכשאחד בטל השני בטל גם כן.

כלומר, מעיקר הדין יש חיוב לקיים שמיטת כספים בשנת השמיטה הן בארץ והן בחז"ל מהתורה, אלא באה לימוד של רבי והוא היקש של שמיטת

קול צופיך

מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרֵב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ניצבים - תשס"א - מאת מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי זְצוּק"ל

לו ממה שהוא עשה והרויח, שגם הוא ילך ויעשה וירויח. אבל אם מאמין הוא שהכל מידו יתברך "ומידך נתנו לך", אין בכלל הוה אמינא שלא יתן לעני המתדפק על ביתו, שהרי הוא יודע שמה שקיבל מופקד אצלו, וככל הנראה עני זה בא בשליחותו של בורא העולם ששלח אותו לקבל מאצל מי שהפקיד בידו. וזה מה שהתורה אומרת שאם יש לך כסף, דע לך שזה במטרה לשמש כמתווך לבורא עולם לתת לאביונים ולזקוקים להלוואות. והעובר על דבר זה, עובר בתרתו. חדא, שהוא שוכח ומתכחש בכך שבורא העולם נתן לו כל מה שיש לו. ועוד, שלא יתקיים בו מה שכתוב בתורה דברים פרק טו י "נתון תתן לו ולא ירע ללבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך", כלומר שבעצם הוא מתכחש לברכתו של הקב"ה ויש בזה משום עובד עבודה זרה. וזהו מה שהלל ראה שאנשים נמנעים מלהלוות, ומלבד הדברים החמורים שהזכרנו יש עוד בזה משום עוגמת נפש גדולה לעניים, ויש במחשבה רעה לא יהיה בך חטא, על כן התקין פרוזבול, לטובת העניים והעשירים.

לזכור את הלל מליל הסדר לערב ראש השנה

ה"בן איש חי" כתב בסעיף אחד את כל ההלכות שצריך לדעת בהלכות פרוזבול. ויש לו חומרה שהיא חידוש גדול, עד כדי כך שתמחו כיצד כותב כן, ואומרים שנעלם ממנו אי אלו ספרים או פוסקים, אבל עוד נראה שלא נעלם ממנו כלום, והוא צדק בכל מה שכתב, והוא גם ראה וידע את כל הפוסקים בעניין זה. כותב שם הבן איש חי בשם התומים, "אפילו אם היינו פוסקים כדעת הרז"ה היינו, שהדין כרבנו זרחיה הלוי וסיעתו, היה מהראוי לנו להחמיר בזה ולנהוג דין שמיטת כספים, כי מה מאוד מזהיר אותנו הנביא בגולה "הציבי לך ציונים", לעשות זכר למצוות השם שהיו חובה עלינו בהיותנו בארץ ישראל". ואחר כך דיבר על תקנת הלל, והביא מעשה באדם שהיה לו בן עשיר שפרק עול והיה בא לבית הוריו רק בליל פסח לאכול דברים טעימים, וז"ל: "גאון אחד היה יושב בליל פסח על השולחן, ובנו היה עשיר וסוחר גדול, והיה הבן יושב ואוכל כורכך של מצה ומרוח. והיה אומר קודם אכילה בהרמת קול כהלל הזקן שהיה כורכך ואוכלן וכו'. ככתוב בסדר הלילה. ואמר לו אביו, בני, תזכור את הלל הזקן גם בערב ראש השנה הזאת הבאה עלינו לחיים טובים ולשלום. אמר לו, אבי, וכי אוכלים 'כורכך' בראש השנה? אמר לו, בני, שנה זו שמטה היא, ואני מזהירך שתעשה פרוזבול כתקנת הלל הזקן ע"ה זיע"א".

הלכה למעשה

בשו"ע כותב מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי זְצוּק"ל "אין שמיטת כספים נוהגת מן התורה, אלא בזמן שהיובל נוהג. ומדברי סופרים שתיא שמיטת כספים נוהגת בזמן הזה, בכל מקום. הגה: כן הוא הסכמת הפוסקים. אבל י"א דאין שמיטה נוהגת בזמן הזה". וכבר אמרנו שרוב הפוסקים חולקים על הרז"ה שעליו מסתמך הרמ"א, ונוהגים גם בזמן הזה מדרבנן כדעת מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי זְצוּק"ל. ובזה פוסקים גם הספרדים וגם האשכנזים.

הנהגת שמיטת כספים בסכום פטוט

ה"בן איש חי" כותב עוד "והנה יש מתחסדים אחר שכותבים הפרוזבול מלה לחברו סך מה, עשרה גרוש או פחות או יותר, ועל זה הסך לא יחול הפרוזבול, כיון שהלווה אחר זמן הפרוזבול, ואז אחר ראש השנה כשיביא לו חברו המעות לפרעו, יאמר לו משמט אני! ולא יקבלם ממנו; ויאכל הלוה ולחדי במעות אלו, והמלוה לחדי במצות שמיטת כספים שקיים אותה בפועל. ותהווה לקל עליון יתברך, הנהגת מצוה זו פה עירנו בגדד יע"א, הדפסתי שטרות של פרוזבול, וחלקתי אותם לכמה בני אדם ועשאו, וגם למדתי אותם שיעשו כן, להלוות לאחר זמן הפרוזבול סך מה ולקיים המצוה בפועל כאמור לעיל. אשריהם ישראל אוהבי מצוות השם ועושים אותם בשמחה" עכ"ל הטהור.

וקצת קשה על דין זה, שהרי הלכה כשבא הלוה להחזיר למלוה חייב המלוה לומר לו "משמט אני", והלווה צריך לומר לו "אף על פי כן, אני נותן לך במתנה". ומיהו כאן שמדובר בסכום קטן, יתבייש לתת מתנה בסכום פטוט זה, ושניהם "ישמחו" כ"ל. ועוד כותב "וגם אם לווה אדם מחברו

ואמר מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי זְצוּק"ל: מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו דדמי לסקילה דתנן סנהדרין דף מה בית הסקילה היה גבוה שתי קומות וכו". כלומר, שבעצם ניצל מסקילה, שבה חייבים מחללי שבתות ועובדי עכו"ם, ותמה על זה שכן אין הוא נמנה בין אותם אנשים. על זה אומרת הגמ' "א"ל חייא בר רב מדפתי לרב פפא, שמא עני בא לידך ולא פרנסתו! דתניא, רבי יהושע בן קרחה אומר, כל המעלים עיניו מן הצדקה - כאילו עובד עבודת כוכבים, כתיב הכא דברים ט"ו 'השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל, וכתיב התם דברים י"ג 'יצאו אנשים בני בליעל, בעיר הנדחת מה להלן עבודת כוכבים, אף כאן עבודת כוכבים. מכאן, שאדם שרואה את חברו שצריך הלוואה ויש לו ולא רוצה להלוות לו, נקרא שיש בלבו "דבר בליעל", וכן אם רואה עני המבקש צדקה ויש לאדם לתת ולא נותן כי יש לו צרות עין.

'פתוח תפתח', טעם דרגא תביר

באותו עניין שם בתורה כתוב, שם ז' ח' ט' " כִּי יִהְיֶה בְּךָ אֲבִיּוֹן מֵאֲחַד אֶחָיִךְ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצֶךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לֹא תִאֲמָץ אֶת לִבְּךָ וְלֹא תִקְפָּץ אֶת יָדְךָ מֵאֶחָיִךְ הָאֲבִיּוֹן. כִּי פֶתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לוֹ וְהֶעֱבַט תִּעֲבִיטֵנוּ דַּי מִחִסְרוֹ אֲשֶׁר יִחְסַר לוֹ. הַשְּׁמֵר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָבָר עִם לִבְּךָ בְּלִיעַל לֵאמֹר קָרַבָּה שְׁנַת הַשְּׁמֵטָה וְרָעָה יַעֲנֶךָ בְּאַחַד הָאֲבִיּוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עֲלֶיךָ אֶל ה' וְהָיָה בְּךָ חֲטָאִי. דוֹרֵשׁ הַגָּאוֹן מוֹלֵלָא עַל מַה שְׁכָתוּב פִּתּוּחַ תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ, שְׁבַמְלַח פִּתּוּחַ יֵשׁ טַעַם 'דְּרָגָא' וּבְמַלְחָה תִּפְתַּח יֵשׁ טַעַם 'תְּבִיר', לומר שמי שלא פותח את ידו מסתכן ועלולה להשבר לו תביר זה שביר מדרגה דרגא מלשון מדרגה, כמו שקרה כמעט לרב פפא.

נמנע מהלוואה במחשבה, מצטרף למעשה

הרמב"ם כותב בסוף הלכות שמיטה הלכות שמיטה ויובל פרק ט הלכה ל' "מי שנמנע מלהלוות את חברו קודם השמיטה שמא יתאחר החוב שלו וישמט עבר בלא תעשה שנאמר השמר לך וגו', וחטא גדול הוא שהרי הזהירה עליו תורה בשני לאוין שנאמר 'השמר לך', 'פן', וגו', וכל מקום שנאמר 'השמר' או 'פן' או 'אל' הרי זה מצות לא תעשה, והתורה הקפידה על מחשבה רעה זו וקראתו בליעל, והרי הוסיף הכתוב להזהיר ולצוות שלא ימנע אלא יתן שנאמר נתן תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו וגו', והבטיח הקב"ה בשכר מצוה זו בעולם הזה שנאמר כי בגלל הדבר הזה יברכך וגו'. ויש כאן חידוש גדול שאפילו על מחשבה רעה התורה קוראת לו בליעל, שהרי בכל התורה כולה אין מחשבה רעה מצטרפת למעשה, וכאן נקרא כביכול מעשה שמיטה מעשה. ולפי תחילת דברינו אין זה פלא, שהרי הגמ' אומרת שהוא כאילו עובד ע"ז, והרי ידוע שכל מה שאין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה, זה דוקא בשאר עברות, אבל במחשבת ע"ז הקב"ה מצרפה למעשה עיין קידושין מ' ע"א, שכתוב ביחזקאל, "למען תפוש את בית ישראל בליבם" שם פרק י"ד, והגמרא מסבירה שזה מדובר בע"ז. אמנם הפשט הוא ש"אמונה וכפירה" זה במחשבה, וכל המודה בע"ז כופר בכל התורה, וכל הכופר בה כמודה בכל התורה, ע"ש.

אם כסף אז תלוה את עמי

בעניין מצות הלוואה לעני התורה כותבת שמות פרק כב כד 'אם קָסַף תִּלְוָה אֶת עַמִּי אֶת הָעֶנִי עִמָּךְ לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֶשֶׁה לֹא תִשְׁמָוּן עֲלָיו נֶשֶׁךְ'. ופירש רש"י "רבי ישמעאל אומר כל אם ואם שבתורה רשות, חוץ משלושה וזה אחד מהן", כלומר שיהא כסף לא פירושו אם תרצה, אלא חיוב. ושואל על זה היאור החיים, הקדוש, שמה התורה לא כותבת יותר פשוט שמצוה להלוות את עמי בלא לתוב 'אם'? ומתרחץ שהפסוק צריך להיות פשוט באופן זה: "אם כסף, פסיק תלוה את עמי". כלומר, אם יש לך כסף, ממילא חובה עליך להלוות את עמי. והעניין הוא שאדם שעובד רואה רווחים במעשיו, נוטה לייחס את הישגיו הפרטיים על מהלכים שהוא עשה, ותולה את הצלחתו ועושרו בכוחו ובחוכמתו, בבחינת כוחי ועוצם ידי עשה לי את העושר הזה, ובבחינת "וישמך ישורון ויבעט" - וזו כפירה. אבל זאת עליו לדעת ולא לשכוח שכל הברכה, באה מאתו יתברך בלבד. ותפיסה זו באה לידי ביטוי בשעה שבא עני ומבקש ממנו הלוואה. אם הוא חושב שהכל משלו ושוכח את אלוהיו - הוא אינו מסוגל לתת לעני, וכי מה פתאום שיתן

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

ניצבים - תשס"א - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

מיושב הפלא ופלא. ועיין לשו"ע חו"מ סי' ע"ג סעי' א', שכתב: "המלוה את חברו סתם ולא קבע לו זמן, במקום שאין להם מנהג יש לו זמן שלושים יום שאינו יכול לתבעו קודם". היינו שהולכים לפי מנהג המקום. ועיין שם בפ"ת שהביא משם רעק"א את דברי המג"א הנ"ל.

ולמעשה, מה יהא הדין במקרה שבא המלוה ותפס מהלווה חפץ, האם מוציאים מידו תוך ל' יום או נאמר אע"פ שזמן הפירעון הוא אחר ל' יום לענין תפיסה יכול לתפוס. מ"מ על הרמב"ם שם אם יכול לתפוס הרי זה משמט. ועוד אם אדם עושה פרוזבול כדי שסכפו יוחזר לו, ואח"כ הוא מלוה סכום מסויים כתקנת הב"ח אנו סהדי שרוצה לקיים את המצווה של שמיטת כספים כהלכתא והוי כאילו אמר לו בפירוש ע"מ שתשלם לי בערב ר"ה, וזה ברור. וכן לא גרע מאדם שהלווה לחברו ואמר לו ע"מ שלא יתבעני ואעפ"כ שביעית משמטת עיין שם ברמב"ם למהר"י קורקוס, לרדב"ז, למ"מ על הרמב"ם, ועיין לפאת השולחן שם שהביא שיש חולקים על הרמב"ם וע"כ לא הביא הלכה זו בשו"ע, ועוד עיין לקמן ממה שנביא מדברי הרב חיד"א, כמה תקנת הב"ח טובה וחשובה וכמה סניגוריא יש מתקנה זו.

יש שרצו ללמוד מדברי הלבוש חו"מ סי' ל"ז ס"ק כ"ח שכתב מי שחיב לקופת צדקה אין צורך בפרוזבול, כי כתוב לא יגוש את אחיו, וקופת צדקה לא אחיו, וע"כ לא משמט. מה יהא הדין אם חיב מיסים לעירייה, לממשלה, לבנק האם הוא אחיו? , לחברת חשמל, למים, טלפון וכדו' שאנו פוסקים שהכל כנ"ל חייבים לעשות פרוזבול כל אדם הממונה מטעם החברה או הרשות ולא פוסקים בזה כסברת הרוצים ללמוד מהלבוש הנ"ל. אדם שהשכיר דירה ומקבל כל חודש סך מסויים, אם השוכר לא שילם למשל מאייר ועד ר"ה - חיב המשכיר לעשות פרוזבול כי החוב של שכר הדירה הוא חוב ממש מאייר ועד ר"ה אם לא יעשה פרוזבול לא יוכל לתבוע את הסכום הנ"ל כי שביעית משמטת כל הלוואה.

פרוזבול ע"י שליח

אם אדם אינו יכול לעשות פרוזבול מחמת איזו שהיא סיבה, האם יכול לומר לחברו או לאשתו אשה חייבת בשמיטה למרות שזה פעם בשבע שנים שנאמר "לא יגוש" שהוא לאו וגם העשה קשור בו לעשות לו פרוזבול. סובר המהריק"ש בהגהות על השו"ע חו"מ סי' ס"ז לדעת המהרימ"ט הסובר "מילי לא ממסרן לשליח" היינו אם אדם אמר לחבירו יש לי חפץ פלוני אני ממנה אותך להקדיש חפץ זה להקדש - אין ההקדש של השליח מאומה כי הוא לא מסר לו את החפץ במתנה ואמר לו תקדיש את זה, אלא אמר לו בדיבור "במילי", ודיבור לא נמסר לשליח. שו"ת מהרי"ט מהרימ"ט ח"א סי' קכ"ז וע"כ לדעתו אין למנות שליח בפרוזבול אלא כל אחד ואחד יגש בעצמו. ואיש לא יכול לעשות שליח לאשתו וכן אשה לא תעשה שליח לבעלה ומה יעשו מנהלי הבנקים, עריות, ממשלה יתכן ויקנו להם את החוב? .

אבל כבר כתב הרב חיד"א בברכ"י או"ח סי' תל"ד בענין ביטול חמץ אם יכול למנות שליח לבטל, כי מה הוא אומר לשליח תבטל את החמץ, וזה לכאורה מילי. הביא את דברי מהריק"ש הנ"ל ודברי המהרי"ט הנ"ל ואמר שלא פוסקים כדבריהם וכל מה שאמרו חז"ל שמילי לא מימסרן לשליח הכוונה ששליח לא יכול לעשות שליח, ואין זה אומר שאדם יכול להחפץ לא יכול למנות שליח. ולפי זה אפשר לעשות שליח בפרוזבול רק שיעדיע העדיף או לדיינים שהוא שליח של פלוני. ורצוי שיכתב בפרוזבול בא פלוני ועושה פרוזבול לעצמו וכן בשליחות פלוני, ואולם מעיקר הדין גם אם יאמר בע"פ מספיק.

מלווה עם הארץ - האם יכול הלווה לעשות פרוזבול

אדם שהיה לו מלווה עם הארץ, והוא לא עשה פרוזבול. יש מי שאומר: שהלווה יעשה במקום המלווה פרוזבול ויזכה אותו בכך, אבל זה דחוק. הלווה צריך לדעת אם המלווה כותב פרוזבול או לא, ואם הוא יודע בו שלא כתב יתן לו את החזר ההלוואה לפני ראש השנה. שאם לא יחזיר לו לפני

ככרות לחם, אפלו ככר אחד, נוהג בזה דין שמיטה. על כן טוב שתלוה האשה ערב ראש השנה ככר או שתיים לחברתה, ואחר ראש השנה כשתפרע לה, תאמר לה משמטת אני! והרי זו קימה מצות שמיטה". והוסיף ועיין חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות י"ג שפסק לא רק בהלוואה של כסף יש דין שמיטה גם בהלוואות אוכל ממש כמו פת או ירקות יש להם דין הלוואה ומשמט ועיין למלאכת שלמה על משנה ב' משניות שביעית פרק עשירי .

סתם הלוואה משמטת

השאלה ששואלים על הבן איש חי היא - שח"ו לומר שנעלם ממנו דברי האור זרוע - האור זרוע מביא מהגמ' מכות ג' ע"ב האומרת "תנא, המלוה את חברו סתם - אינו רשאי לתבועו פחות מל' יום" כלומר שהמלוה את חברו כסף, אם פירש לו תאריך זמן פרעון, יפרע לו כפי שאמר לו, אם לשנה שלמה או ליום אחד. אבל אם הלווה לו סתם בלי לפרש זמן פרעון, סתם הלוואה שלשים יום היא, ולומדים את זה ממה שכתוב "היה גימטריה שלשים. ואם כן קשה לפי זה על הבן איש חי, שהמלוה לחברו עשרה גרוש סתם, הרי זה כאילו שפירש לו שזה ל' יום, והרי במלוה שיש בו תנאי זמן פרעון אחרי ר"ה אין צורך לעשות פרוזבול שאין בזה דין שמיטת כספים כלל, כי זמן הפירעון הוא לא בשנת השמיטה אלא אחרי ר"ה של שמינית ואז אין שמיטת כספים. ואיך יאמר משמט?

צ"ל, שאמנם נכון שהאוי"ז כך אומר או"ז ע"ז קכ"ג. וכן אומר הרש"ש על הגמ' מכות ממה שהגמרא הסמיכה דין זה לדין הלווה לעשר שנים, כמו ששם לא משמט כן אם הלווה סתם לפני סוף שנת שביעית תוך ל' יום אינו משמט. אבל הרי הב"ח אומר שם בס"י ס"ז אם הלווה לו בסתם תוך ל' יום משמט, ומביא ראיה לזה. ואפשר להסביר טעמו כך שהרואה את חברו שהלווה לו כסף מבלי לנקוט לו זמן פרעון, אף על פי שזה לשלשים יום והוא קונה בזה דברים לעצמו ואפי' מותרות, והוא אומר לעצמו דבר זה שפלוני קנה והוא עדיין לא שילם לי את חובו, בזה עובר על 'לא תגוש', כמו שכתב הרדב"ז על רמב"ם פ"ט הלכה ט' שיש לא יגוש אם הלווה מרגיש בלבד אע"פ שהמלווה לא נוגש. אם כן מתורץ היבן איש חי שכן בסתם הלוואה, יש "לא תגוש", ועל זה התורה אמרה שיש מצוה לשמט. ולא רק הב"ח, אלא שהתנאים אומר שזה דבר נכון כדברי הב"ח שסתם הלוואה משמטת. ובה מיושבים היטב דברי רבנו ומבוארים באר היטב. ועיין עוד הרבה פוסקים שסוברים כמו הב"ח ועוד כדלהלן. ויש עוד טעם לדבריו כמו שנזכר לקמן, ועיין לקצות החושן שם ס"ק ד'.

נוסח הפרוזבול המודפס מיישב כל הקושיות

בנוסח הפרוזבול שהדפסנו כתבנו באות כ' "תיקן הרי"ח הטו"ב זיע"א, שמצוה על אדם להלוות לחברו סכום מסויים לפני ר"ה ע"מ שיחזיר לו לפני השקיעה בער"ה, או אפי' אם הלווה לו סתם, אנו סהדי שלכך התכוין. ואחרי ר"ה כשיחזיר לו את החוב, יאמר משמט אני. וכן תעשה אשה שתלוה לחברתה סוכר, לחם, וכדו'. והוספתי תוספת זו למנוע קושיות ותרוצים, אע"פ שדבר זה לא כתוב בדברי הרב זיע"א. ובמלווה לו סתם, כתבתו שאנו סהדי שעל מנת כן הלווה לו ולכך התכוין, ובה תרצו כל הקושיות וכל התמיהות כלא היו. ואם עושים כך יש "אוושא מילתא" וזה חשוב מאד לדעת הריטב"א המובא בב"י בבדק הבית, עיין שם .

ישו לבן איש חי מהלכות שבת

ועוד ישו מצויין אפשר ליישב את הבן איש חי מהלכות שבת. שם כתוב אורח חיים סימן שז סעיף יא "השואל דבר מחבירו לא יאמר לו 'הלויני', דמשמע לזמן מרובה, ואיכא למיחש שמא יכתוב; אלא יאמר לו 'השאלני'. ובלשון לע"ז שאין חילוק בין הלויני להשאלני, צריך שיאמר 'תן לי'. ואומר על זה המגן אברהם שם ס"ק יד "לזמן מרובה - דסתם הלוואה ל' יום אבל שאלה זמנו לאלתר. וא"כ במקום שנוהגין שסתם הלוואה רשאי לתבעו לאלתר כמו שנוהגין במדינתנו רשאי לומר הלויני". הנה מדברי המ"א רואים שאם אין נוהגים את הגמ' במכות שסתם הלוואה ל' יום, אפשר לתבוע אותו קודם זמנו, אין בזה דין של סתם הלוואה ל' יום. לפי זה ניתן לתרץ בשופי את דברי היבן איש חי בלי שום שינויים בדבריו, אלא הכל

קול צופיך

מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבַּ מְרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ניצבים - תשס"א - מאת מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג מְרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ושופרות קשורים אחת עם חברתה. וצריכים להבין מה רצון הקב"ה שנמליך אותו עלינו הרי הוא מלך מלכי המלכים בלי שאנו נמליך אותו עלינו. אלא רוצה הקב"ה להוסיף לנו זכות לסניגוריא עלינו, שאנו ממליכים אותו ומבקשים ממנו שיזכור אותנו לטובה, בזכות יצחק הנעקד ובזכות אברהם העוקד וזה לימוד גדול. היינו, שכשאנו קוראים את הפסוקים של מלכויות צריכים להתבונן ולחשוב ולקבל עלינו מלכותו של יתברך שמו ויתעלה כסא הדרו.

ואנו אומרים במוסף של ר"ה: "כי זוכר כל הנשכחות אתה ואין שחכה לפני כסא כבודך ועקידת יצחק היום לזרעו תזכור" שו"ע סי' תקצ"א סעי' ז'. כתוב בשו"ע: "כך היא הגרסא המפורסמת, והמדקדק לומר לזרע יעקב תזכור משנה מטבע שתבעו חכמים בברכות ואינו אלא טועה". כתוב "כי ביצחק יקרא לך זרע" - ומוזה לומדים: ביצחק ולא כל יצחק. וכשאמר הקב"ה לאברהם אבינו שאר"י שיכת לזרעו של אברהם ליצחק, אין לישמעאל שום זכות באר"י. ומה שישמעאלים ישבו באר"י כי האדמה היתה שממה וחריבה. וכתוב בזהר הקדוש שכל הזכות הזו של ישמעאל היא מכיון שעשה ברית מילה, אבל זכות זו תמה והסתיימה ואין להם שום זכות ירושה.

ועל כן כשאנו אומרים ועקידת יצחק היום לזרעו תזכור אנו צריכים לדעת שאין שום זכות באר"י לא לעשו ולא לישמעאל. כי עשו אינו המשכיות ליצחק, כי ביצחק ולא כל יצחק עיין לכה"ח שם ס"ק כ"ט, ולשדי חמד סי' ג' ד'.

כוונה לפני תקיעת השופר

כשאדם שומע קול שופר הוא צריך לזכור כמה דברים לפני התקיעה: שהקב"ה ציוה אותנו לשמוע קול שופר ועל כן אנו תוקעים בשופר, בלי נימוקים והסברים.

הרמב"ם אמנם נותן טעם בתקיעת שופר שהיא באה לתת מוסר לאדם, ועורו ישנים משנתכם והקיצו נרדמים מתרדמתכם וכו'. אומר רב האי גאון: מה שכתוב במתן תורה "קול שופר הולך וחזק מאוד", זה אחד הטעמים שאנו תוקעים בשופר בר"ה ואומרים לקב"ה רבש"ע אף אומה לא רוצה את התורה, ואנחנו קבלנו את התורה ואמרנו נעשה ונשמע ואז יצא קול השופר, משה ידבר והאלוקים יענו בקול, אנו מזכירים עתה את מעמד הר סיני שקבלנו תורה ואומות העולם לא קבלו תורה ואז זה קטרוג על אומות העולם וסניגוריה עלינו.

ליו"ט ראשון ויו"ט שני יש אותו דין ועל כן אין לעשות שום קולות, ומה שאסור בראשון אסור בשני, פרט לקבורת המת. ואין יו"ט א' מכין ליו"ט ב', היינו שאין לבשל או להכין שולחן מיו"ט ראשון ליו"ט שני עיין שו"ע סי' תקי"ג סעי' א' אמנם יו"ט ראשון מדאורייתא ויו"ט שני מדרבנן. ובמחזוריים החדשים הוספנו על סמך 'כף החיים' נוסח לשם ייחוד שקודם התקיעה שהציבור ששומעים תקיעת שופר צריכים לכוון לצאת ידי חובה עי"י שמיעת קול שופר. וביו"ט ראשון של ר"ה אומר 'הריני אני בא לקיים מצוות עשה של תורה לשמוע קול שופר ביום הזיכרון'. וביו"ט שני של ר"ה אומר 'הריני בא לקיים מצוות עשה' מאחר ויו"ט שני איננו יודעים אם הוא מדאורייתא או מדרבנן. ולדעת הרמב"ם בהלכות קידוש החודש יו"ט ראשון מהתורה, ויו"ט שני מדברי סופרים עיין לרמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ח' הלכה ה' והלכה י"ב.

במוצאי שביעית בן דוד בא

כל שנה בשנת השמיטה הייתי אומר סניגוריה, כתוב "קדשנו במצוותיך". אנחנו חייבים הרבה חובות לקב"ה, ואנחנו מקיימים מצוות שגם ה' מקיים "מצוותיך", וכן בברכות אשר קדשנו "במצוותיו וציוונו". ואי"כ גם העוונות שעשינו בשנת השמיטה או אפילו לפניה, השביעית משמטת. אנחנו נמצאים בשנה קשה חז"ל אומרים במוצאי שביעית בן דוד בא, ראו כמה שמטות עברו ובן דוד עדיין לא בא. שנה זו אנחנו הולכים לומר לקב"ה שמבריאת העולם ועד שנה זו, לא היתה שנת שמיטה קשה כמו שנה זו. שאויבינו

ר"ה, ויבוא המלווה ויבקש את כספו בחזרה יעבור על "לא יגוש", ובכך הלווה מכשילו. ובכל פעם שיתבע ממנו אחרי ר"ה עובר המלווה על לא יגוש, והלוה מדין לפני עור לא תתן מכשול.

ואם אין ללווה כסף לפני ר"ה לשלם את חובו, לפחות ילך למלווה ויסכם איתו על מועד אחר לפרעון החוב, היינו לאחר ר"ה ואז אין חיוב לעשות פרוזבול כנזכר לעיל כמו הלואה שזמן פרעונה אחר עשר שנים. אדם הלווה לחברו אלף שקל בר"ח ניסן, ומסכם איתו שכל ר"ח יתן לו מאה ש"ח עבור ההלוואה. ובר"ח אייר הלווה לא שילם עד אלול. אומר הרמב"ם החוב על שער, כלומר עד ערב ר"ה - משמט וצריך פרוזבול. ועל החוב שצריך לשלם מר"ה והלאה לא צריך פרוזבול עין בתשובת הרמב"ם סי' רמ"א ששם מדובר באדם שנתן לצורך עבודה מסוימת והאנשים עשו ביניהם פשרה שישלם לצורך בתשלומים וטען בעל התכשיטים שעברה שמיטה והוא פטור על הכל. וכתב הרמב"ם וז"ל: "וכל השיעורין שעברה עליהם שמיטה ישמטו ושאר הממון שלא נקצב אלא אחר השמיטה לא ישמט". היינו כל חוב עד ער"ה נשמט, ומה שחל התשלום אחרי ערב ר"ה חייב לשלם.

חוב משכנתא

אדם הקונה דירה באמצעות הלוואת משכנתא שבה הבית משועבד לבנק. חוב המשכנתא שלאחר השמיטה אין אתו בעיה, כאמור לעיל בתשובת הרמב"ם.

לכאורה, הבית הרי ממושכן לבנק ואי"כ דינו כגבוי שהרי הוא ביד הבנק ואי"כ לבוא ולמוכרו? כתוב בשו"ע חו"מ סי' ס"ז סעי' ב' : "שביעית משמטת את המלווה אפילו מלווה שבשטר שיש בו אחריות נכסים. והמשכנתא מקום שדרכם לסלק המלווה בכל עת שיביא מעותיו, שביעית משמטתה. ומקום שאינו יכול לסלקו עד סוף זמנו אין שביעית משמטתה". כלומר, אם הלווה יכול לתת למלווה את הכסף בכל עת, השביעית משמטת. אבל במקום שלא יכול לסלק עד סוף זמנו, הרי זה כתפוס ביד המלווה וזה גבוי אצלו.

היום וודאי שיכול לסלק את החוב והשמיטה משמטת, והמלווה צריך לעשות פרוזבול ואם לא עשה השביעית משמטת. היינו הבנק חייב לעשות פרוזבול או בעל המשכנתא אם המלווה הוא אדם פרטי.

ועקידת יצחק היום לזרעו תזכור

מִן כּוֹתֵב בְּהַלְכוֹת רֵאשׁ הַשָּׁנָה סִי' תְּקַצִּיג סֵעִי א' : "בְּרִכּוֹת שֶׁל רֵי"ה וְיִוְה"כ מֵעֵבֹת זֶה אֵת זֶה, שֶׁאִם אֵינּוּ יוֹדֵעַ כּוֹלֵם לֹא יֵאמָר מִה שִׂיּוּדֵעַ מֵהֶם, אֲלֵא לֹא יֵאמָר כּוֹלֵם. וְכֵן תְּקִיעוֹת מֵעֵבֹת זֶה אֵת זֶה וְהֵי מִלֵּי שֵׁאִינּוּ יוֹדֵעַ אֲלֵא מִקְצַת הַסִּימָן שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ אֲבֵל תִּשְׁרִית תִּשְׁתִּי תִרְי"ת אֵינּוּ מֵעֵבֵינּוּ זֶה אֵת זֶה וְאִם יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת אֶחָד מֵהֶם אוֹ שְׁנַיִם עוֹשֶׂה". היינו ברכות שאנו מוסיפין במוסף של ר"ה מלכויות וזכרונות שופרות מעכבות זו את זו.

ועיין לביאור להלכה שם אם יכול להתפלל שלוש ראשונות ושלוש אחרונות וברכה של קדושת היום באמצע. וכן עיין לכה"ח שם ס"ק ג' וא"כ ברכות אלו חשובות מאד ומעכבות, ובפרט שיש אומרים שאדם חייב בחזרת הש"צ לכוון בברכות אלו לצאת ידי"ח, כי עיקר החיוב לכמה מן הפוסקים לאומרים בעשרה.

והגמרא במסכת ר"ה בשני מקומות בדף ט"ז ע"א ובדף ל"ד ע"ב אומרת שיש לומר מלכויות וזכרונות ושופרות ויש מחלוקת בין הפוסקים רש"י ורמב"ן על התורה ואחרים אם חיוב ברכות אלו מן התורה. בדף ט"ז כתוב "אמרו לפני בר"ה מלכויות וזכרונות ושופרות". מלכויות - כדי שתמליכוני עליכם, וזכרונות - כדי שיעלה זכרוכם לפני לטובה, ובמה בשופר: אמר רבי אבהו: למה תוקעין בשופר של איל? אמר הקב"ה: תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני".

ומזה למד רבא בדף ל"ד שברכות מעכבות זו את זו שמלכויות וזכרונות

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

ניצבים - תשס"א - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

רודפים אותנו, ולועגים עלינו. אנחנו צריכים לומר לקב"ה שהקב"ה ישלח לנו את משיח צדקנו ויגאלנו גאולה שלמה.

כל שמיטה ושמיטה היינו אומרים סניגוריה זו, ועתה מצאנו סימוכין לזה מדברי הרב חיד"א בפירושו "מדבר קדמות" על פרשת ראה, וז"ל: "ואמרו רז"ל אם אין אתם גובין חובות ושטרות בשמיטה גם אני לא אגבה עבירות שלכם. ופירושו ז"ל במאמרם 'הנה ה' ניצב על חומת אנך' - כבעל חוב ושטר בידו, ובוה אתי שפיר שכיון שאין גובין חובות ושטרות בשמיטה מידה כנגד מידה שכביכול הוא כמו בעל חוב עלינו ושטר בידו לא יגבה שטר מעוונות".

תפילה על חולים ועקרות ביום ר"ה מתקבלת

כתוב בזוהר הקדוש שתפילה שאדם מתפלל על חולים ועקרות בר"ה מתקבלת. תפילה שאדם מבקש על השני מתקבלת. ועל כן צריכים לעשות בפתיחת ההיכל מי שברך לחיילי צבא הגנה לישראל שיחזרו שלמים ובריאים. וכן מי שברך לעשות למתנחלים בכל מקום בארץ שה' ישמור צאתם ובואם ובבתים בכל מקום בארץ. ואנו מזכירים בהתחלה שני הדברים הנ"ל, כי האוייב שמים כמטרה לחץ, ועל כן אנו נתפלל עליהם בתחילה. ואח"כ על כלל עם ישראל, שגם האוייב האכזר והרע מוצא דרכים להתקש בכל יהודי ולא משנה היכן הוא גר אם בעיר אם ברחוב ומתנכל להם ועושה עצמו תמים שאין לו יד בזה והכל בכחש וכזב.

וכן נתפלל על החולים והפצועים שהקב"ה ישלח להם רפואה שלמה.

"הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך" ביום ר"ה יצא יוסף למלך. ולימדו גבריאל המלאך בלילה אחד שבעים שפות. ואמר לו בשמך יוסף יש רק יו"ד ווא"ו, אין אות ה', על כן אני אוסיף לך עוד אות ה"א "עדות ביהוסף שמו על ארץ מצרים". וברגע אחד "ויבהילו את יוסף", "ויגלח את ראשו", ומביאים אותו לפני פרעה והוא פותר לו את החלומות שחלם. ויוסף פתאום יצא מעבדות למלך. ידע האדם שהוא עבד ליצר הרע, וברגע אחד הוא יכול לצאת מהעבדות ולמלך, להיות מלך על עצמו ולהמליך את הקב"ה עליו.

והגמרא אומרת שהמצב הגרוע ביותר זה שבוי, שהאדון יכול לעשות בו מה שהוא רוצה. ועל כן נתפלל על החיילים השבויים שהקב"ה יתן בלב שוביהם שיתנהגו אתם יפה, וכן שישחררו אותם במהרה וישבו לבתיהם בשלום. וכן נתפלל על שבוי אחד ומיוחד שעשה טובה גדולה לעם ישראל, ומחמירים עליו חומרות קשות, והוא שמסר נפשו על עם ישראל. הלוא הוא יהונתן פולרד הי"ו, האסור בכלא באמריקה זה זמן רב והחמירו חומרות רבות בעונשו והוא מדוכא שם, ועלינו, על כל עם ישראל, גדולים וקטנים, לעשות הכל לשחררו. ובר"ה נוסף את שמו שהקב"ה יקיים בנו ויקרא לשבויים דרוך ולאסירים שיצאו לביתם במהרה. ויה"ר שנוכה שכל החולים יבראו לפני ר"ה, וכל השבויים יחזרו לפני ר"ה. ונתפלל להקב"ה שיקיים בנו את הפסוק "והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע".

ונברך את כל הצופים המאזינים בארץ ובגולה וכן ק"ק זה, ואני רוצה לברך עוד את כל עם ישראל באשר הם בכל מקומות תפוצותיהם הם ונשיהם ובניהם וכל אשר להם, יה"ר שתהא השנה הזו הבעל"ט שנה טובה ומבורכת ותכלה שנה וקללותיה ותחל שנה וברכותיה וידבר שונאינו תחתינו, וחרבם תבוא בליבם וקשתותם תשברנה ויקיים בנו הכתוב במזמור של ר"ה "כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי".

ונזכה שהקב"ה ישלח לנו משיח צדקנו שתהיה שנת גאולה וישועה, ונזכה לבנין בית המקדש, יראו עינינו וישמח ליבנו, כתיבה וחתומה טובה, וכברכתו של הבא"ח שנה טובה ומתוקה חיים ארוכים ומתוקנים, אכ"י"ר.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

